

Kombagra

Tomáš Turek

Přednáška 1

Odhady faktoriálu

- $n \in \mathbb{N} : n!$
- Poskládání n prvků.

Tvrzení 1.1

- $\forall n \in \mathbb{N} : n^{n/2} \leq n! \leq n^n$

Věta 1.2:

- $\forall n \in \mathbb{N} : e(\frac{n}{e})^n \leq n! \leq en(\frac{n}{e})^n$

Lemma 1.3:

- $1 + x \leq e^x$

Věta 1.4 (Stirlingův vzorec):

$$n! \approx n\sqrt{2\pi n}\left(\frac{n}{e}\right)^n$$
$$\lim_{n \rightarrow \infty} \frac{n!}{\sqrt{2\pi n}\left(\frac{n}{e}\right)^n} = 1$$

Binomický koeficient

- počet k -prvkových podmnožin n -prvkových množin
- $n, k \in \mathbb{N} : \binom{n}{k} = \frac{n!}{k!(n-k)!}$

Pozorování 1.5:

1. $\forall n, k \in \mathbb{N} : \left(\frac{n}{k}\right)^k \leq \binom{n}{k} \leq n^k$
2. největší prvek $\binom{n}{\lceil \frac{n}{2} \rceil} = \binom{n}{\lfloor \frac{n}{2} \rfloor}$

Binomická věta

$$\frac{2^{2m}}{2m+1} \leq \binom{2m}{m} \leq 2^{2m}$$

Věta 1.6:

$$\forall m \in \mathbb{N} : \frac{2^{2m}}{2\sqrt{m}} \leq \binom{2m}{m} \leq \frac{2^{2m}}{\sqrt{2m}}$$

- užití Stirlingovského vzorce: $\binom{2m}{m} \approx \frac{2^{2m}}{\sqrt{\pi m}}$
- $\forall k, n \in \mathbb{N} : n > k, \binom{n}{k} \leq \left(\frac{en}{k}\right)^k$

Aplikace (náhodné procházky)

- n kroků a v každém bodě mám 50 % že půjdu doprava anebo doleva
- střední hodnota počtu návratů do 0
- X - počet návratů do 0
- A_{2n} = jev po $2n$ krocích se dostanu do 0
- $X = \sum_{n=1}^{\infty} I_{A_{2n}}$
- $Pr[A_{2n}] = \frac{\binom{2n}{n}}{2^{2n}}$

$$\begin{aligned} \mathbb{E}[X] &= \mathbb{E}\left[\sum_{n=1}^{\infty} I_{A_{2n}}\right] = \sum_{n=1}^{\infty} \mathbb{E}[I_{A_{2n}}] = \\ &= \sum_{n=1}^{\infty} Pr[I_{A_{2n}}] = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{\binom{2n}{n}}{2^{2n}} \geq \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{2\sqrt{n}} = \infty \end{aligned}$$

Přednáška 2

Vytvořující funkce

- početní metoda, kde spojitými funkcemi vyjadřujeme posloupnosti

Definice

- Pro posloupnost $(a_i)_{i=0}^{\infty}$ je mocninnou řadou $a(x) = \sum_{i=0}^{\infty} a_i x^i$.
- Posloupnost lze převést na funkci, ale při převodu nazpátek je třeba aby posloupnost nerostla moc rychle.

Příklady:

1. $a_i = 1$ pokud $0 \leq i \leq n$ jinak $a_i = 0$. Tedy $(a_i)_{i=0}^{\infty} = (1, \dots, 1, 0, 0, \dots)$.
Potom funkce je $\frac{1-x^{n+1}}{1-x}$ z geometrické řady.
2. $\forall i : a_i = 1$ to je potom nekonečná geometrická řada, takže je to $\frac{1}{1-x}$.
3. $a_i = \binom{n}{i}$ potom funkce vychází z binomické věty, takže je $(1+x)^n$.

Tvrzení 2.1:

- Pokud pro $(a_i)_{i=0}^\infty \exists k \in (R)$ takové, že $\forall i : |a_i| \leq k^i$, pak pro všechna $x \in (-\frac{1}{k}, \frac{1}{k})$ řada $a(x) = \sum_{i=0}^\infty a_i x^i$ konverguje absolutně a na libovolném ϵ okolí 0 určuje i *koefficienty* $_a$, protože $i_a = \frac{a^{(i)}(0)}{i!}$.

Postup

1. kombinatorický objekt s neznámým počtem
2. vytvářející funkce
3. rozklad na vytvářející funkce se známými koeficienty
4. určení hodnoty

Tabulka

Operace	Posloupnosti	Funkce
Součet	$(a_0 + b_0, a_1 + b_1, \dots)$	$(a + b)(x) = \sum_{i=0}^\infty (a_i + b_i)x^i$
α -násobek	$(\alpha a_0, \alpha a_1, \dots)$	$\alpha a(x) = \sum_{i=0}^\infty (\alpha a_i)x^i$
Posun vpravo o n pozic	$(0, 0, \dots, a_0, a_1, \dots)$	$x^n a(x) = \sum_{i=0}^\infty a_i x^{i+n}$
Posun vlevo o n pozic	$(a_n, a_{n+1}, \dots)$	$\sum_{i=0}^\infty (a_{i+n} x^i = \frac{a(x) - \sum_{i=0}^{n-1} a_i x^i}{x^n}$
Dosazení αx	$(a_0, \alpha a_1, \alpha^2 a_2, \dots)$	$a(\alpha x) = \sum_{i=0}^\infty a_i + \alpha^i x^i$
Dosazení x^n	$(a_0, 0, \dots, 0, a_1, 0, \dots, 0, a_2, \dots)$	$a(x^n) = \sum_{i=0}^\infty a_i x^{ni}$
Derivace	$(a_1, 2a_2, 3a_3, \dots)$	$a'(x) = \sum_{i=1}^\infty i a_i x^{i-1}$
Integrál	$(0, a_0, \frac{a_1}{2}, \frac{a_2}{3}, \dots)$	$\int_0^x a(x) dx = \sum_{i=0}^\infty \frac{a_i}{i+1} x^{i+1}$
Součin	$(c_0, c_1, c_2, \dots)$	$a(x)b(x) = \sum_{i=0}^\infty (c_i)x^i$

Řešení rekurentních rovnic

- ukázka na Fibonacciho čísla
- určíme F_n jako koeficient funkce $F(x) = \sum_{i=0}^\infty F_i x^i$
- máme $F_{n+2} = F_{n+1} + F_n, \forall n \geq 0$
- **vynásobíme rovnicí x^n :** $F_{n+2}x^n = F_{n+1}x^n + F_nx^n$
- **sčítáme přes $n \geq 0$:** $\sum_{n \geq 0} F_{n+2}x^n = \sum_{n \geq 0} F_{n+1}x^n + \sum_{n \geq 0} F_nx^n$
- to se rovná

$$\frac{F(x) - F_0 - F_1 x}{x^2} = \frac{F(x) - F_0}{x} + F(x)$$

- teď určíme

$$F(x) = \frac{x}{1 - x - x^2} = \frac{x}{(1 - \frac{1+\sqrt{5}}{2}x)(1 - \frac{1-\sqrt{5}}{2}x)} = \frac{\frac{1}{\sqrt{5}}}{1 - \frac{1+\sqrt{5}}{2}x} - \frac{\frac{1}{\sqrt{5}}}{1 - \frac{1-\sqrt{5}}{2}x}$$

- to už lze převést

$$F_n = \frac{1}{\sqrt{5}} \left[\left(\frac{1+\sqrt{5}}{2} \right)^n - \left(\frac{1-\sqrt{5}}{2} \right)^n \right]$$

- to je tzv. **Binetův vzorec**
- tento postup funguje pro všechny **Homogenní lineární rekurence k-tého stupně s konstantními koeficienty**, tedy typu $a_{n+k} = \alpha_{k-1}a_{n+k-1} + \dots + \alpha_0 a_n, k \in \mathbb{N}, \alpha_{k-1}, \dots, \alpha_0 \in \mathbb{R}$

Přednáška 3

Aplikace vytvářících funkcí

- nadefinujeme zobecněnou **binomickou vět** pro $n \in \mathbb{R}, r \in \mathbb{Z}_0^+ : \binom{n}{r} := \frac{n(n-1)(n-2)\dots(n-r+1)}{r!}$, speciálně $\binom{n}{0} = 1$

Věta 3.1 (Zobecněná binomická věta):

$\forall r \in \mathbb{R}$ je $(1+x)^r$ vytvářící funkcí posloupnosti $(\binom{r}{0}, \binom{r}{1}, \binom{r}{2}, \dots)$ a řada $\sum_{i=0}^{\infty} \binom{r}{i} x^i$ konverguje pro $\forall x \in (-1, 1)$.

Důsledek 3.2:

$\forall n \in \mathbb{N} \forall x \in (-1, 1)$ platí $\frac{1}{(1-x)^n} = \sum_{i=0}^{\infty} \binom{n+i-1}{n-1} x^i$.

Aplikace - počítání binárních zakořeněných stromů

- **Zakořeněný binární strom** - buď je prázdný, nebo obsahuje speciální vrchol zvaný **kořen** a pár zakořeněných stromů, které tvoří **levý** a **pravý podstrom**.
- b_n = počet bin. zak. stromů na $n \in \mathbb{N}_0$ vrcholech
- potom $b(x) = \sum_{n=0}^{\infty} b_n x^n$ je příslušná vytvářící funkce

Věta 3.3:

- Pro každé $n \in \mathbb{N}_0$ platí $b_n = \frac{1}{n+1} \binom{2n}{n}$. Kde se $\frac{1}{n+1} \binom{2n}{n}$ značí jako C_n a říká se mu **n-té Catalanovo číslo**.
- Catalanova čísla mají mnoho interpretací, například počet triviálních uzavorkování s n páry závorek anebo počet triangulací.

Přednáška 4

Konečně projektivní roviny (KPR)

- jistá nová struktura, která je velice symetrická a vzácná
- jedná se o množinový systém (**hypergraf** - zobecnění grafu, kde hrany mohou být k-tice)
- využívá se v samoopravných kódech
- přichází z geometrie

Eukleidovy axiomy

1. každé 2 body určují přímku
2. každou úsečku lze prodloužit na přímku
3. ze zadaného bodu lze opsat kružnici procházejícím druhým zadaným bodem
4. všechny pravé úhly jsou stejné
5. bodem lze k přímce vést právě 1 rovnoběžku

Definice KPR:

- Konečná množina $\mathcal{X}$ a systém $\mathcal{P}$ podmnožin $\mathcal{X}$ tvoří KPR $(\mathcal{X}, \mathcal{P}) = (\text{body}, \text{přímky})$ pokud splňuje tyto tři axiomy:
  1. $\forall x, y \in \mathcal{X}, x \neq y, \exists! P \in \mathcal{P} : \{x, y\} \subseteq P$
    - každé 2 body určují právě jednu přímku
  2. $\forall P, Q \in \mathcal{P}, P \neq Q : |P \cap Q| = 1$
    - každé 2 přímky se protínají právě v 1 bodě
  3. $\exists C \subseteq \mathcal{X}, |C| = 4, \forall P \in \mathcal{P} : |C \cap P| \leq 2$
    - existují 4 body v obecné poloze
- Jako příklad je **Fanova rovina**, která má 7 přímek a 7 bodů.

Tvrzení 4.1:

- V KPR obsahuje každá přímka stejný počet bodů. $\forall P, Q \in \mathcal{P} |P| = |Q|$

Řád projektivní roviny:

- $(\mathcal{X}, \mathcal{P})$ je $|P| - 1$ pro $P \in \mathcal{P}$

Tvrzení 4.2:

- Je-li $(\mathcal{X}, \mathcal{P})$ KPR řádu n , pak platí:
  1. každým bodem prochází právě $n + 1$ přímek
  2. $|\mathcal{X}| = n^2 + n + 1$
  3. $|\mathcal{P}| = n^2 + n + 1$

Dualita KPR

- “přechod z přímek na body a z bodů na přímky”

- **duální množinový systém** k množinovému systému $(\mathcal{X}, \mathcal{P})$ je $(\mathcal{P}, \{\{P \in \mathcal{P} : x \in P\} : x \in \mathcal{X}\})$, zkráceně **duál**

Tvrzení 4.3:

- Duálem KPR řádu n je KPR řádu n .

Existence KPR:

- Kromě Fanovy roviny zatím neznáme žádné další příklady konečných projektivních rovin. Ale samozřejmě se ví o dalších které existují jmenovitě pro $(2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11)$ a 12 už se neví.

Domněnka

- KPR řádu n existuje $\Leftrightarrow n$ je mocnina prvočísla
- pořad otevřené

Věta 4.4:

- Pokud existuje algebraické těleso o n prvcích, potom existuje KPR řádu n .
- konstrukce funguje nad každým tělesem a například nad $\mathbb{R}$ dává **reálnou projektivní rovinu**

Přednáška 5

Latinský čtverec

- řádu $n \in \mathbb{N}$ je tabulka $n \times n$ čísel z $\{1, \dots, n\}$, ve které se žádné číslo neopakuje v žádném řádku ani sloupci.

Ortogonalita

- Latinský čtverce L, L' stejného řádu jsou **ortogonální**, pokud pro každé $l, l' \in \{1, \dots, n\}$ existují $i, j \in \{1, \dots, n\}$, takové že $L_{ij} = l, L'_{ij} = l'$.
- zapisuje se jako $L \perp L'$

Pozorování 5.2:

- Pro ortogonální latinské čtverce L, L' řádu n a pár $(l, l') \in \{1, \dots, n\} \times \{1, \dots, n\}$ je pozice (i, j) s $L_{ij} = l, L'_{ij} = l'$ určena jednoznačně.

Pozorování 5.3:

- Je-li $L = (L_{ij})_{i,j=1}^n$ latinský čtverec a $\Pi : \{1, \dots, n\} \rightarrow \{1, \dots, n\}$ permutace, tak potom $\Pi(L) := (\Pi(L_{ij}))_{i,j=1}^n$ je latinský čtverec stejného řádu.

- $\Rightarrow$ BÜNO první řádek je vždy vzestupná řada
- $\Rightarrow$ Je-li $L \perp L'$, pak $\Pi(L) \perp L'$

Důsledek 5.4:

- Počet **navzájem ortogonálních** nanejvýš čtverců řádu $n \in \mathbb{N}$ je $n - 1$.

Věta 5.5:

- Konečná projektivní rovina řádu $n \geq 2$ existuje $\Leftrightarrow$ existuje $n - 1$ navzájem ortogonálních latinských čtverců řádu n .

Přednáška 6

Toky v sítích

- Sít je čtveřice (G, z, s, c) , kde $G = (V, E)$ je orientovaný graf (tedy $V \subseteq V \times V$), $z \in V$ je **zdroj**, $s \in V$ je **stok** ($z \neq s$) a $c : E \rightarrow \mathbb{R}_0^+$. Hodnotu $c(e)$ nazýváme **kapacitou** hrany $e \in E$.
- Tok v síti $(G = (V, E), z, s, c)$ je $f : E \rightarrow \mathbb{R}_0^+$ splňující následující podmínky:
  1. $\forall e \in E : 0 \leq f(e) \leq c(e)$
    - velikost toku je omezená kapacitou
  2. $\forall u \in V \setminus \{z, s\} : \sum_{v:(u,v) \in E} f(u, v) - \sum_{v:(v,u) \in E} f(v, u) = 0$
    - **Kirchhoffův zákon** co přitéká do vrcholu, musí odtéct
- **Velikost toku** f je $w(f) = \sum_{v:(z,v) \in E} f(z, v) - \sum_{v:(v,z) \in E} f(v, z)$

Tvzezení 6.1:

- Pro každou síť existuje maximální tok.

Řez v síti (G, z, s, c)

- je $R \subseteq E$ taková, že každá orientovaná cesta ze zdroje z do stoku s používá aspoň jednu hranu z R .
- speciálně hrany vycházející ze z či hrany vycházející do s tvoří řez
- **kapacita řezu** R je $c(R) = \sum_{e \in R} c(e)$
- řezu je jen konečně mnoho $\Rightarrow$ jistě existuje řez minimální kapacity

Věta 6.2 (hlavní věta o tocích):

- Velikost maximálního toku = kapacita minimálního řezu, nebo-li, pro každou síť platí: $\max w(f) = \min c(R)$, kde f je tok a R řez.

Elementární řez

- pro $A \subseteq V$, kde $z \in A$ a $s \notin A$, nazveme množinu $R_A = \{e = (u, v) \in E : u \in A, v \notin A\}$ **elementárním řezem**
- opravdu se jedná o řez, protože pokaždé su musí nějak opustit A

Pozorování 6.3:

- Každý řez R obsahuje elementární řez.

Pozorování 6.4:

- Každý **v inkluzi minimální** řez R je elementární. Nebo-li $R \setminus \{e\}$ není řezem pro $\forall e \in R$.

Lemma 6.5:

- Je-li f tok a R_A elementární řez, pak platí

$$w(f) = \sum_{u \in A, v \notin A, (u,v) \in E} f(u, v) - \sum_{u \in A, v \notin A, (v,u) \in E} f(v, u)$$

Fordův-Fulkersonův algoritmus

1. Nastav $f(e) = 0$ pro $\forall e \in E$
2. Dokud $\exists$ zlepšující cesta P , vylepšuj po ní tok o ϵ_P
3. Stávající tok f vrať jako maximální

Věta 6.6 (věta o celočíselnosti):

- Jsou-li kapacity celočíselné, pak F.F. najde max. tok po konečně mnoha krocích a navíc má takový tok celočíselnou velikost.
- existují sítě s iracionálními kapacitami, kde F.F. nenajde max. tok a ani nekonverguje k výsledku
- v síti s celočíselnými kapacitami má F.F. alg. časovou složitost $O(w(f)(|V| + |E|))$, kde f je tok
  - takže je to v čase $O(|V| + |E|)$
- pokud bychom specifikovali výběr zlepšující cesty na nejkratší dostaneme **Edmondsův-Karpův algoritmus**, který má časovou složitost $O(|V| + |E|^2)$

Přednáška 7

Königova-Egerváryho věta

- V grafu $G = (V, E)$ nazveme množinu $C \subseteq V$ **vrcholovým pokrytím**, pokud $C \cap e \neq \emptyset$ pro $\forall e \in E$.

- Zjistit minimální velikost vrcholové pokrytí je NP-těžká úloha.
- **Párováním** v G je podgraf tvořený disjunktními hranami.

Věta 7.1 (Königova-Egerváryho věta):

- V bipartitním grafu je velikost min. vrcholového pokrytí rovna velikosti maximálního párování (do počtu hran).

Hallova věta

- Mějme konečné množiny X a I .
- **Množinový systém** $\mathcal{M}$ je $(M_i : i \in I)$, kde $M_i \subseteq X$.
- **Systém různých reprezentantů (SRR)** pro $\mathcal{M}$ je prosté zobrazení $f : I \rightarrow X$ takové, že $\forall i \in I : f(i) \in M_i$.
  - tedy f je výběr jednoho prvku z každé M_i takový, že žádný prvek nevybereme víckrát
- **Incidenční graf** systému $\mathcal{M}$ je bipartitní graf $G_{\mathcal{M}} = (I \cup X, E)$, kde $E = \{\{i, x\} : i \in I, x \in X, x \in M_i\}$
- Pokud $\mathcal{M}$ má SSR $\Leftrightarrow S_{\mathcal{M}}$ obsahuje párování velikosti $|I|$.

Věta 7.2 (Hallova věta):

- $\mathcal{M}$ má SSR $\Leftrightarrow \forall J \subseteq I : |\cup_{j \in J} M_j| \geq |J|$
- pravé části se říká **Hallova podmínka**
- také se věta označuje jako **Hall's marriage theorem**
- s axiomem výběru by šlo dokázat variantu s konečnými M_i a nekonečnými I, X
  - s nekonečnými I, X to platit nemusí

Rozšiřování latinských obdélníků

Důsledek 7.3:

- V každém bipartitním grafu $G = (A \cup B, E)$ s $E \neq \emptyset$ a $\deg_G(x) \geq \deg_G(y)$ pro každé $x \in A, y \in B$ existuje párování velikosti $|A|$.

Latinský obdélník

- typu $k \times n$ pro $k \leq n$ je tabulka s řádky s n sloupci vyplněnými symboly $1, \dots, n$ tak, že se v žádném řádku ani sloupci žádný symbol neopakuje.

Věta 7.4:

- Každý latinský obdélník typu $k \times n$ lze doplnit na latinský čtverec řádu n .

Přednáška 8

Míra souvislosti grafu

- graf je **souvislý** pokud jsou každé dva vrcholy spojené cestou, jinak je graf **nesouvislý** a je rozložen na aspoň dvě **komponenty souvislosti**
- budeme zkoumat jak moc je graf odolný proti rozpadnutí po odebrání hrany nebo vrcholu
- **Hranovým řezem** v grafu $G = (V, E)$ je množina hran $F \subseteq E$ taková, že graf $G - F = (V, E \setminus F)$ je nesouvislý. (Také se někdy nazývá jako **separátor**.)
- **Vrcholovým řezem** v grafu $G = (V, E)$ je množina vrcholů $A \subseteq V$ taková, že graf $G - A = (V \setminus A, E \cap \binom{V \setminus A}{2})$ je nesouvislý.
- **Hranová souvislost** grafu $G = (V, E)$ je

$$k_e(G) = \begin{cases} \min\{|F| : F \text{ je hranový řez v } G\} \\ k_e(G) = 1 \text{ pokud } G \equiv K_1 \end{cases}$$

- **Vrcholová souvislost** grafu $G = (V, E)$ je

$$k_v(G) = \begin{cases} \min\{|A| : A \text{ je vrcholový řez v } G\} \\ k_v(G) = 1 \text{ pokud } G \equiv K_1 \\ k_v(G) = n - 1 \text{ pokud } G \equiv K_n, n \geq 2 \end{cases}$$

- *nesouvislé grafy mají vrch. i hran. souvislost 0*
- pro $r \in \mathbb{N}_0$ je graf **hranově r -souvislý**, pokud $k_e(G) \geq r$
- pro $r \in \mathbb{N}_0$ je graf **vrcholově r -souvislý**, pokud $k_v(G) \geq r$
- $\forall G = (V, E), G \neq K_1 : k_e(G), k_v(G) \leq \min\{\deg_G(v), v \in V\}$

Lemma 8.1:

- $\forall G = (V, E) \forall e \in E : k_e(G) - 1 \leq k_e(G - e) \leq k_e(G)$
- Po odebrání hrany klesne hranová souvislost maximálně o 1.

Lemma 8.2:

- $\forall G = (V, E) \forall e \in E : k_v(G) - 1 \leq k_v(G - e) \leq k_v(G)$
- Po odebrání hrany klesne vrcholová souvislost maximálně o 1.

Důsledek 8.3:

- $\forall G = (V, E) : k_v(G) \leq k_e(G)$
- vrcholová souvislost je maximálně stejná jako hranová souvislost
- nerovnost může být ostrá (“motýlek”)

Věta 8.4 (Ford-Fulkersonova věta):

- $\forall G \forall t \in \mathbb{N} : k_e \geq t \Leftrightarrow$ mezi každými 2 vrcholy grafu G $\exists \geq t$ hranově disjunktních cest
- varianat Fordovy-Fulkersonovy věty platí i pro vrcholovou souvislost

Věta 8.5 (Menseroova věta):

- $\forall G \forall t \in \mathbb{N} : k_e(G) \geq t \Leftrightarrow$ mezi každými 2 vrcholy grafu G $\exists \geq t$ vrcholově disjunktních cest (mimo u, v)
- jelikož lze zjistit tok maximální velikosti v polynomiálním čase, tak máme algoritmus na zjištění $k_e(G), k_v(G)$ také v polynomiálním čase

*Přednáška 9***2-souvislost podrobněji**

- hranový řez velikosti 1 se nazývá **most**
- vrcholový řez velikosti 1 se nazývá **artikulace**
- pro graf $G = (V, E)$ s $e \in E$ označme $G \div e$ graf vzniklý z G operací **podrozdělení hrany e** na cestu délky 2

Lemma 9.1:

- Pro každý graf $G = (V, E)$ a pro každou hranu $e \in E$ platí:
- G je vrcholově 2-souvislý $\Leftrightarrow G \div e$ je vrcholově 2-souvislý

Věta 9.2 (Ušaté lemma):

- graf G je vrcholově 2-souvislý $\Leftrightarrow G$ lze vytvořit z K_3 operacemi přidávání a podrozdělování hran
- Proč “Ušaté lemma”?
  - Přidání hrany a její podrozdělení odpovídám přidání cesty mezi 2 vrcholy (=“přípení ucha”).

Alternativní znění věty 9.2:

- G je vrcholově 2-souvislý $\Leftrightarrow G$ lze vytvořit z cyklu přidáváním uší
- protože přidávání ucha lze simulovat přidáním hrany a jejím podrozdělením

Počítání dvěma způsoby

- Metoda důkazů v kombinatorice.
- Určíme nějaký neznámý počet X vyjádřením nějakého počtu Z dvěma výrazy, z nichž jeden X obsahuje a druhý ne $\Rightarrow$ máme vyjádření pro X

Cayleyho vzorec

- Kolika způsoby lze vytvořit strom na vrcholech $\{1, \dots, n\}$?
- Nebo-li jaká je počet koster $\kappa(n)$ grafu K_n ?
  - Kostra grafu $G = (V, E)$ je strom $T = (V, E')$ s $E' \subseteq E$

Věta 9.3 (Cayleyho vzorec):

- Pro každé $n \geq 1$ platí $\kappa(n) = n^{n-2}$.
- Existuje řada důkazů s velmi odlišnými myšlenkami, ukážeme si nej-jednodušší založený na počítání dvěma způsoby.

Věta 9.4:

- Graf $K_n - e$ má $(n-2)n^{n-3}$ koster pro $n \geq 2$.
- Počet koster $\kappa(G)$ grafu $G = (\{1, \dots, n\}, E)$ lze určit pomocí determinantu.
- Uvažme **Laplacián** $L(G)$ grafu G , tedy matici $L(G) = (L_{ij})_{i,j=1}^\infty$, kde

$$L_{ij} = \begin{cases} \deg_G(i) & \text{pokud } i = j \\ -1 & \text{pokud } (i, j) \in E \\ 0 & \text{jinak} \end{cases}$$

Věta 9.5 (Kirchhoffova věta):

- $\forall G : \kappa(G) = \det(L(G)^{1,1})$, kde $(L(G)^{1,1})$ je Laplacián $L(G)$ bez 1. řádků a 1. sloupce.

Přednáška 10

Spernerova věta

- systém $\mathcal{M} \subseteq 2^{\{1, \dots, n\}}$ podmnožin n -prvkové množiny $\{1, \dots, n\}$ je **nezávislý**, pokud platí: $\forall A, B \in \mathcal{M}, A \neq B : A \not\subseteq B \wedge A \not\supseteq B$

Věta 10.1 (Spernerova věta):

- Každý nezávislý systém v $2^{\{1, \dots, n\}}$ obsahuje $\leq \binom{n}{\lfloor \frac{n}{2} \rfloor}$ množin a tento odhad je těsný.
- Ekvivalentně: Nejdelší antiretězec v $(2^{\{1, \dots, n\}}, \leq)$ má právě $\binom{n}{\lfloor \frac{n}{2} \rfloor}$ prvků.

Úvod do Ramseyovy teorie

- “Každý velký systém obsahuje homogenní podsystem” dané velikosti.
- **obarvení** množiny X r barvami (zkráceně r -obarvení) je libovolné zobrazování přiřazující každému prvku z X jednu z r barev

Věta 10.2 (Dirichletův princip, Pigeonhole principle):

- $\forall r, n_1, \dots, n_r \in \mathbb{N}$: obarvíme-li prvky množiny X r barvami, pak je-li $|X| \geq 1 + \sum_{i=1}^r (n_i - 1)$, X obsahuje n_i prvků i -té barvy
- Co kdybychom chtěli obarvit dvojice?

- Pro $k, l \in \mathbb{N}$ buď $R(k, l)$ nejmenší $N \in \mathbb{N}$ takové, že každé 2-obarvení (*BÚNO: červené a modré obarvení*) $E(K_N)$ obsahuje červené K_k nebo modré K_l jako podgraf.

Věta 10.3 (Ramseyova věta pro 2 barvy):

- $\forall k, l \in \mathbb{N} : R(k, l)$ je konečné. Dokonce $R(k, l) \leq \binom{k+l-2}{k-1} = \binom{k+l-2}{l-1}$
- určit Ramseyovská čísla $R(k, l)$ přesně je velice obtížné (už pro malé případy)
- známá čísla $R(3, 3) = 6$, $R(4, 4) = 18$

Věta 10.4:

- $\forall k \geq 3 : R(k, k) > 2^{k/2}$

Přednáška 11

-
- rozšíření Ramseyovy věty na více barev a také na barvení p -tic vrcholů
  - pro čísla $p, r, n_1, \dots, n_r \in \mathbb{N}$ (p - velikost barevných množin, r - počet barev, n_i - velikost 1-barevných podstruktur, které chceme najít) definujeme **Ramseyovo číslo** $R_p(n_1, \dots, n_r)$ jako nejmenší $N \in \mathbb{N}$ takové, že pro každou množinu X s $|X| \geq N$ a každé r -obarvení množiny $\binom{X}{p}$ existuje $i \in \{1, \dots, r\}$ a $Y \subseteq X$ takové, že $|Y_i| = n_i$ a všechny p -tice z $\binom{Y}{p}$ mají i -tou barvu

Věta 11.1 (Ramseyova věta pro p -tice):

- Pro každé $p, r, n_1, \dots, n_r$ je $R_p(n_1, \dots, n_r)$ konečné.

Aplikace - Erdősova-Szekeresova věta:

- P = konečná množina bodů v rovině $\mathbb{R}^2$
  - P je v **obecné poloze**, pokud neobsahuje 3 body na přímce
  - P je v **konvexní poloze**, pokud tvoří množinu vrcholů konvexního mnohoúhelníku

Lemma 11.2:

- Každá množina 5 bodů v $\mathbb{R}^2$ v obecné poloze obsahuje 4 body v konvexní poloze.

Věta 11.3 (Erdősova-Szekeresova věta):

- Pro každé $r \in \mathbb{N}$ existuje nejmenší $ES(r) \in \mathbb{N}$ takové, že každá konečná množina s $\geq ES(r)$ body v $\mathbb{R}^2$ b obecné poloze obsahuje r bodů v konvexní poloze.

- Erdős-ova-Szekeresova domněnka je že $\forall r \geq 2 : ES(r) = 2^{r-2} + 1$.
- Zatím se zná, že to je dolní odhad a horní jako $\leq 2^{r+o(r)}$.

Věta 11.4 (Nekonečná verze Ramseyovy věty):

- Pro každé $p, r \in \mathbb{N}$ a pro každé r -obarvení množiny $\binom{\mathbb{N}}{p}$ existuje nekonečná $A \subseteq \mathbb{N}$ taková, že všechny její p -tice mají v daném r -obarvení stejnou barvu.
- Nekonečná verze implikuje konečnou. Dá se dokázat sporem, my si ji ukážeme pro $n_1 = \dots = n_n = n$.

Lemma 11.5 (Königovo lemma):

- V každém zakořeněném stromě, který má nekonečně mnoho vrcholů ale jen konečné stupně existuje nekonečná cesta začínající v kořeni.

Přednáška 12

Samoopravné kódy

- **abeceda** Σ = konečná množina symbolů
- **slovo** délky n = posloupnost n symbolů
- Σ^n = množina všech slov délky n
- **Hammingova vzdálenost**
  - $x, y \in \Sigma^n : d(x, y) = |\{i \in \{1, \dots, n\} : x_i \neq y_i\}|$
  - počet pozic, kde se x a y liší
  - d je metrika
- (Σ^n, d) je metrický prostor
- **(blokový) kód** je $C \subseteq \Sigma^n$
  - prvky C jsou **kódová slova**
- pomocí C umíme opravit $\leq t$ chyb, pokud $\forall y \in \Sigma^n \exists$ nanejvýš 1 slovo $x \in C$ t.ž. $d(x, y) \leq t$
- parametry kódu
  1. délka $= n$
  2. velikost abecedy $q = |\Sigma|$
  3. dimenze $k = \log_q |C|$
  4. vzdálenost $d = \min_{x, x' \in C, x \neq x'} d(x, x')$
- kód s parametry n, k, d, q značíme $(n, k, d)_q$
- v kódu s parametry $(n, k, d)_q$ dokážeme opravit $\leq \lfloor \frac{d-1}{2} \rfloor$ chyb
  - množiny slov ve vzdálenosti $\leq \lfloor \frac{d-1}{2} \rfloor$ od kódových slov jsou navzájem disjunktní
  - pokud $d \leq n$, tak dokážeme opravit $\leq \lfloor \frac{n-1}{2} \rfloor$

Příklady kódů:

1. opakovací kód
  - každý symbol n -krát zopakujeme
  - parametry: $(n, 1, n)_q$
2. charakteristický vektory KPR
  - kódová slova $P - \{0, 1\}$ - vektor, kde na pozici x je $1 \leftrightarrow x \in P$
  - $(X, \mathcal{P})$ - KPR řádu n
  - parametry: $(n^2 + n + 1, \log_2(n^2 + n + 1), 2n)_2$
  - $|X| = n^2 + n + 1$ a $|C| = |\mathbb{P}| = n^2 + n + 1$
  - $d = 2n$
    - 2 kódové slova sdílí jednu jedničku, na zbytku se liší na $2n$ pozicích
3. hadamardovy kódy
  - hadamardova matice řádu n je $H \in \{-1, 1\}$, kde $H \cdot H^T = n \cdot I_n$
  - každý 2 různé řádky se liší na $n/2$ pozicích
  - zvolme $C = \{\text{řádky } H\} \cup \{-\text{řádky } H\}$
  - parametry: $(n, 1 + \log_2(n), \frac{n}{2})_2$

$$H_1 = 1$$

$$H_2 = \begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 1 & -1 \end{pmatrix}$$

Sylvestrova konstrukce hadamardovy matice:

$$H_{n+1} = \begin{pmatrix} H_n & H_n \\ H_n & -H_n \end{pmatrix}$$

Hadamardova domněnka: pro $\forall k \in \mathbb{N} \exists$ hadamardova matice řádu $4k$

- kódy C, C' jsou ekvivalentní, pokud se liší jen pořadím pozic
  - $\exists \Pi \in S_n : X = (x_1, \dots, x_n) \in C \leftrightarrow \Pi(X) = (X_{\Pi(1)}, \dots, X_{\Pi(n)}) \in C$
- pro jaké parametry existuje kód?
  - kombinatorická koule je středem $X \in \Sigma^n$ a poloměrem t je $B(X, t) = \{y \in \Sigma^n : d(x, y) \leq t\}$

Lemma 12.1:

Je-li C kód se vzdáleností $2t + 1$, pak $\forall X, X' \in C : B(X, t) \cap B(X', t) = \emptyset$

Věta 12.2 (Hammingův odhad):

$\forall$ kód C s parametry $(n, k, d)_q$ platí, že $|C| \leq \frac{q^n}{V(t)}$

perfektní kód = kód s parametry $(n, k, 2t + 1)_q$ a s $|C| = \frac{q^n}{V(t)}$ - opakovací kód s $q = 2$ a lichou delkou

Věta 12.3 (Gilbertův - Varshalův odhad):

$\forall n, q, d \in \mathbb{N} : \exists$ kód C s parametry $(n, k, d)_q$, kde $|C| \geq \frac{q^n}{V(d-1)}$

lineární kódy - jako abecedu použít konečné těleso $\mathbb{K} = \Sigma^n$ - podprostor vektorového prostoru $\mathbb{K}^n$ - s parametry n, k, d, q značíme $[n, k, d]_q$

Příklady:

1. opakovací kódy nad $\mathbb{Z}_p$
2. char. vektory KPR
  - nejsou lineární
3. hadamardovy kódy
  - obecně ne, ze Sylvestrový konstrukce ano

Přednáška 13

Lineární kódy

- Víme, že každé těleso $\mathbb{K}$ odpovídá tělesu $\mathbb{F}_q$
- $\forall x, y, z \in \mathbb{K}^n : d(x, y) = d(x + z, y + z) = d(x - y, 0)$
- $\Rightarrow$ minimální vzdálenost d se rovná $\min_{x, y \in C, x \neq y} \{d(x - y, 0)\} = \min_{x \in C, x \neq 0} \{d(x, 0)\}$
  - $\Rightarrow$ ke zjištění d není třeba zkoumat všechny dvojice, stačí počítat nenulové složky kódových slov
- Výhodou lineárních kódů je úsporný popis, namísto všech q^r prvků kódu stačí uvést r prvků nějaké jeho báze
- **Generující matice** kódu C = matice $M \in \Sigma^{r \times n}$ jejíž řádky tvoří bázi kódu C
- V prostoru $\mathbb{F}_q^n$ definujeme **skalární součin** $\langle x, y \rangle = \sum_{i=1}^n x_i y_i$ pro $x = (x_1, \dots, x_n), y = (y_1, \dots, y_n) \in \mathbb{F}_q^n$.
  - Nejedná se o klasický skalární součin podle klasické definice, protože neplatí $\langle x, x \rangle = 0 \Leftrightarrow x = 0$ (třeba $x = (1, 1, 0, 0)$ nad $\mathbb{F}_2^4$).
- **Duálním kódem** k lineárnímu kódu C je jeho ortogonální doplněk

$$C^\perp = \{x \in \mathbb{F}_q^n : \langle x, y \rangle = 0 \text{ pro každé } y \in C\}$$

- Z povahy našeho skalárního součinu nemusí platit $C \cap C^\perp = \{0\}$.
  - Platí $\dim(C^\perp) + \dim(C) = n$ a $(C^\perp)^\perp = C$
- Generující matice $M^\perp$ kódu $C^\perp$ se nazývá **kontrolní matice**.
  - Řádky kontrolní matice určují lineární rovnice, které musí každé slovo z C splňovat (a naopak každý vektor z $\mathbb{F}_q^n$, který je splňuje, je kódovým slovem v C).
  - Nebo-li $C = \{x \in \mathbb{F}_q^n : M^\perp x = 0\}$.
- Mějme lineární kód C s parametry $[n, r, d]_q$.

Kódování lineární kódy:

- Ze vstupního slova $z \in \mathbb{F}_q^n$ chceme vytvořit kódové slovo $x \in C \subseteq \mathbb{F}_q^n$.
- Necht $M \in \mathbb{F}_q^{r \times n}$ je generující matice kódu C .
- Pro každý lineární kód existuje ekvivalentní kód, jehož generující matice má tvar:

$$(I_r \quad B)$$

- Kde výška je r a šířka n . Říká se jí **standardní forma**.
  - Stačí generující matici upravit Gaussovou eliminací a popřípadě zpermutovat sloupce.
- $\Rightarrow$ BÚNO: Matice M je ve standardní formě.
- Jako kódové slovo zvolíme $x = M^\top z \in C$
  - $\Rightarrow x$ má na prvních r souřadnicích slovo z (**informační symboly**) a na zbylých $n - r$ souřadnicích obsahuje **kontrolní symboly**

$$\begin{pmatrix} I_r \\ B^\top \end{pmatrix} \begin{pmatrix} z \\ \cdot \end{pmatrix}$$

Dekódování lineárních kódů:

- po odeslání $x \in C$ bylo přijato $y \in \mathbb{F}_q^n$
- příjemce zná pouze y a chce najít kódové slovo, které je mu nejbliž
- necht $M^\perp$ je kontrolní matice kódu C , pokud je matice M ve standardní formě pak

$$M^\perp = (-B^\top \quad I_{n-r})$$

- kde šířka je r a výška $n - r$, protože pak $M^\perp M^\top = -B^\top I_r + I_{n-r} B^\top = 0$
- jako **syndrom slova** $y \in \mathbb{F}_q^n$ nazveme součin $M^\perp y$
- protože $C = \{x \in \mathbb{F}_q^n : M^\perp x = 0\}$, tak máme určené lineární zobrazení $S : \mathbb{F}_q^n \rightarrow \mathbb{F}_q^{n-r}$ splňující $C = \text{Ker}(S)$
- zobrazení S nazveme **syndrom**
  - zobrazení S je na, protože platí $\dim(\text{Ker}(S)) + \dim(\text{Im}(S)) = \dim(\mathbb{F}_q^n)$, kde $\text{Im}(S)$ je obraz S

Lemma 13.1:

- Zobrazení S je prosté na $B(0, t)$ kde $t = \lfloor \frac{d-1}{2} \rfloor$.
- podle lemma 13.1. tedy k $S \upharpoonright B(0, t)$ existuje inverzní zobrazení
- $S^{-1} : S(B(0, t)) \rightarrow B(0, t)$
  - S^{-1} není lineární, ale jde popsat tabulkou s q^{n-k} prvky z $B(0, t)$ a v této tabulce je pro každý syndrom slova uloženo nějaké slovo s minimální vahou a s daným syndromem

Co víme:

1. Pro $y \in B(x, t)$ máme $S(y - x) = S(y) - S(x) = S(y)$ (díky linearitě a toho že $x \in \text{Ker}(S)$).
  - neboli y a vzniklá chyba $y - x$ mají stejný syndrom
2. Pro $y \in B(x, t)$ máme $y - x \in B(0, t)$ a tedy $y - x = S^{-1}(S(y - x))$.
  - neboli vzniklou chybu jde vyjádřit pomocí S
3. $x = y - (y - x) = y - S^{-1}(S(y - x)) = y - S^{-1}(S(y))$
  - nezávislý na x
  - pro dané y pomocí syndromu $S(y)$ dokážeme určit kódové slovo x , ze kterého vzniklo, nastalo-li $\leq t$ chyb

Jak dekódovat

- Pro přijaté slovo $y \in \mathbb{F}_q^n$ spočítat $x = y - S^{-1}(M^\perp y)$, kde $M^\perp$ je kontrolní matice a zobrazení S^{-1} máme připravené jako tabulku.
- Nastane-li $\leq t$ chyb, je x kódové slovo, ze kterého y vzniklo.

Tvrzení 13.2:

- Vzdálenost d kódu C = minimální počet lineárně závislých sloupců kontrolní matice $M^\perp$.

Hammingovy kódy

- Příklad lineárních kódů, které jsou dokonce perfektní.
- Jejich nevýhodou je, že nedokáží opravit příliš mnoho chyb
- Například nad tělesem $\mathbb{F}_2$.
- Mějme parametr $r = 3$
- Generující matice:

$$M = \begin{pmatrix} & - & l_1 & - \\ I_{2^r-r-1} & - & l_2 & - \\ & - & l_3 & - \end{pmatrix}$$

- Kde l_i jsou všechny nenulové vektory z $\mathbb{F}_2^r$ různé od vektorů kanonické báze.
- Kontrolní matice:

$$M^\perp = \begin{pmatrix} | & | & | & \\ l_1 & l_2 & l_3 & I_r \\ | & | & | & \end{pmatrix}$$

- Parametry matic jsou r a $2^r - r - 1$.
- Dva vektory z $\mathbb{F}_2^r \setminus \{0\}$ jsou lineárně závislé $\Leftrightarrow$ jsou totožné $\Rightarrow$ minimální počet lineárně závislých sloupců v $M^\perp$ je 3 a podle tvrzení 13.2. je vzdálenost kódu 3.
- $\Rightarrow$ jedná se o kód s parametry $[2^r, 2^r - r - 1, 3]_2$, takže opraví ≤ 1 chybu

Příklad

- pro $r = 3$ dostaneme kód s parametry $[7, 4, 3]_2$
- jedná se o kód sestavený z Fanovy roviny přidáním počátku a doplňků

Hammingovy kódy jsou perfektní:

- stačí ukázat, že Hammingův odhad $|C| \leq \frac{q^n}{V(t)}$ je těsný
- $t = \lfloor \frac{d-1}{2} \rfloor = \lfloor \frac{3-1}{2} \rfloor = 1$
- $V(t) = V(1) = \sum_{i=0}^t (q-1)^i = (q-1) + 1 = 2^r - 1 + 1 = 2^r$
- $\frac{q^n}{V(1)} = \frac{2^{3r-1}}{2^r} = 2^{2r-1}$
- $|C| = 2^r = 2^{2r-1}$ takže Hammingův je skutečně pro Hammingovy kódy těsný

Lepší reprezentace funkce S^{-1}

- tabulka reprezentující S^{-1} má pouze $2^{n-r} = 2^{2^r-1-(2^r-r-1)} = 2^r = n+1$ prvků
- ve skutečnosti tabulku vůbec nepotřebujeme
- zpermutujeme-li sloupce a řádky $M^\perp$ pak, aby i -tý sloupec byl binárním zápisem čísla i , pak $S(y)$ určuje pozici na níž nastala chyba
- $\Rightarrow$ lze dékodovat tak, že pokud $S(y) = 0$, pak $x = y$, jinak je $S(y)$ binárním zápisem čísla i a pak x = slovo vzniklé z y výměnou bitu, který je v y na pozici i